

Sèrbia i Kosovo, el conflicte latent

L'enfrontament

El passat 29 de Maig, al voltant de 25 militars de la NATO Kosovo Force (KFOR/NATO) van resultar ferits en els enfrontaments entre les forces de l'aliança atlàntica i els grups serbo kosovars del nord del país. El conflicte té l'arrel a la Guerra dels Balcans, a la successiva Guerra de Kosovo, i a la posterior independència de l'ex província sèrbia, en les que les múltiples dimensions polítiques, ètniques i territorials juguen un rol essencial. Les aliances internacionals i la seva dinàmica intervencionista també tenen un gran pes en la distribució de forces dels actors implicats.

Aquest últim episodi es suma a les nombroses crisis cícliques que han tingut lloc al llarg de l'últim quart de segle al territori. En concret, l'enfrontament més recent entre els dos bàndols va esclatar degut al boicot per part dels grups serbo kosovars, majoritaris a diverses localitats frontereres amb Sèrbia, envers les controvertides eleccions municipals organitzades pel govern de Kosovo a quatre ciutats del nord del país, en les quals han sortit escollits diversos líders proclius al govern

malgrat una participació inferior al 4 per cent. Els opositors serbis van rebel·larse en el moment que els polítics albanesos escollits es disposaven a ocupar els seus nous càrrecs als respectius ajuntaments.

Esdeveniments recents

A mitjans de l'any passat el govern de Kosovo va implementar diverses polítiques que afectaven sobretot al moviment de serbis i serbo kosovars a dins de Kosovo. Les mesures aplicades consistien, en primer lloc, en la obligatorietat de substituir les matrícules dels vehicles adquirits a Sèrbia a partir de 1999 per matrícules pròpies de la República de Kosovo (RKS). A més, des de Pristina també es va decretar l'adquisició obligatòria d'un formulari temporal per a aquells serbis que creuessin la frontera, que faria el servei del fins llavors document d'identitat serbi, convertint aquest últim en inservible a partir d'aquell moment.

A mode d'incís, cal recordar que després de la declaració d'independència de Kosovo el

2008, des de Belgrad es va decidir mantenir una xarxa d'institucions a les províncies del nord del país, de majoria sèrbia, com per exemple els departaments de policia, jutjats o oficines de l'administració pública. Així doncs, les noves mesures del govern kosovar es van percebre pel president serbi, Aleksandar Vučić, com una tàctica per posar en marxa una nova "Operació tormenta", tal i com es va anomenar a l'estratègia croata que va fer fugir als serbis de Croàcia el 1995. Tot i això, des de Kosovo s'argüeix que aquestes mesures obeeixen al Pacte de Lliure Circulació acordat amb Sèrbia el juliol de 2011, i que aquesta última ja estava implementat la normativa equivalent temps enrere.

El Pacte en qüestió, tot i que en principi hauria de facilitar la mobilitat entre ambdòs països, més aviat s'ha emprat com a eina per demarcar les desavinences dels dos actors, que al seu torn reflexa la tensió subjacent que es viu als territoris fronterers, així com des dels governs centrals.

Les mesures, tot i això, les pateixen els ciutadans que necessiten moure's entre els dos territoris. Per a ells, això suposa l'acumulació de gent als passos interfronterers, l'excés de tràmits burocràtics i l'enfrontament amb els cossos de seguretat kosovars, entre d'altres obstacles.

Tant la nova obligatorietat de matricular els vehicles com l'adquisició prescriptiva de la documentació temporal, van rebre una forta oposició pels ciutadans serbokosovars, que van sortir al carrer i van protagonitzar diverses manifestacions, algunes de violentes, contra les forces de seguretat de Kosovo. A més, els opositors a la reforma van bloquejar els passos interfronterers, que més tard van ser tancats temporalment per les autoritats kosovars.

Barricades sèrbies al nord de Kosovo.

Els dies següents es van registrar nombrosos desplegaments de forces militars per part dels dos països, a més d'efectius de l'OTAN, que inclús va emetre una declaració en la que deia estar preparada per actuar en cas que fos necessari:

“La KFOR implementarà les mesures que siguin necessàries per garantir la seguretat a Kosovo, d'acord amb el mandat de l'ONU.” (Kosovo Force. Pristina i Kosovo. 31 de juliol de 2022)

A arrel de l'escalada de tensió, el Primer Ministre de Kosovo, Albin Kurti, va posposar l'aplicació de les polèmiques mesures a petició de l'ambaixador nord americà al país fins al setembre del 2022. El novembre, enmig d'una altra escalada en els enfrontaments i amb l'amenaça del govern de Kosovo de començar a multar als vehicles serbis, la Unió Europea i els Estats Units van mediar entre les administracions sèrbies i kosovars per trobar una solució. Kosovo, després d'haver mantingut una postura negativa davant les propostes plantejades i criticada pels organismes internacionals, va acabar cedint.

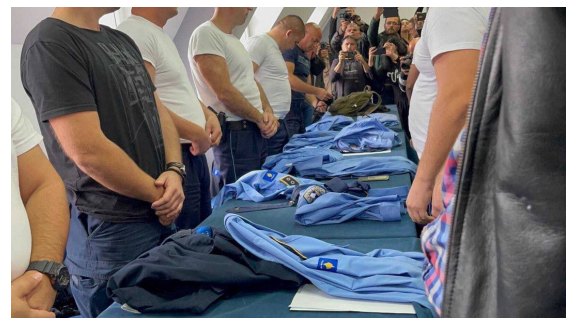
La solució, explicitada per l'HRBP' Josep Borrell, el 23 de novembre de 2022:

“Sèrbia deixarà d'emetre plaques de matrícula amb denominacions de ciutats de Kosovo, i Kosovo deixarà de prendre mesures relacionades amb la rematriculació de vehicles.”

Pel que fa a la reforma dels documents d'identitat, els dos països van arribar a un acord a l'agost pel qual Sèrbia acceptaria el passaport de Kosovo, mentre aquest últim faria el mateix amb la documentació sèrbia.

Previ a l'acord respecte a la matriculació, a la frontera nord de Kosovo es vivia una crisi derivada de les reformes anteriors. Els representants polítics serbis anunciaven la

retirada de tots els seus compatriotes de les institucions públiques kosovars: administracions municipals, tribunals i cossos policials. El buit als òrgans polítics municipals va propiciar la necessitat de celebrar eleccions municipals anticipades a aquestes localitats de majoria sèrbia, tot i que el govern les va posposar fins l'abril de 2023 degut a la inseguretat que es respirava al territori. 600 efectius europeus van substituir els policies serbokosovars, però aviat la situació va degenerar i, després d'alguns incidents, el President serbi va sol·licitar a l'OTAN l'entrada de militars serbis a Kosovo. Davant d'això, Kurti anunciava que l'enviament de tropes sèrbies al seu territori seria considerat un 'acte d'agressió', i va respondre amenaçant amb enviar tropes kosovars al nord del país.

Policies serbo kosovars entregant els uniformes i les armes en protesta per les reformes.

Degut al grau de tensió entre els dos estats, va tenir lloc una reunió del Consell de Seguretat, mentre Alemanya carregava la responsabilitat de l'escalada a Belgrad per l'amenaça d'enviar tropes sèrbies a Kosovo.

A tot això, Kosovo anunciava el 14 de desembre la presentació de la seva candidatura a Estat Membre de la Unió Europea, tot i que actualment quatre de les nacions europees no reconeixen internacionalment a Kosovo com a país, entre elles Espanya.

Els enfrontaments i l'arribada d'equipament militar a la frontera van seguir fins al gener d'aquest mateix any, fins al punt que alguns mitjans, com el diari britànic Telegraph, asseguraven que l'ambaixada dels Estats Units estava pressionant al Ministre Kurti per tal que concedís l'autonomia a les regions sèrbies de Kosovo, mentre la comunitat internacional temia per l'esclat definitiu del conflicte armat.

Distribució de forces

Els nous enfrontament al maig han obert de nou una ferida que ni molt menys s'havia acabat de tancar. Davant de l'impediment per part dels serbis a la presa de les institucions dels nous alcaldes kosovars, les forces de Kosovo van dur a terme una repressió excessiva, que va ser durament criticada per la Quint¹ i la mateixa KFOR.

Durant les desavinences i les diferents escalades de tensió entre ambdòs països, la

OTAN i la Unió Europea, amb l'important suport de l'ambaixada nord americana, van fer costat al govern de Kosovo en les negociacions. Tot i això, Kosovo probablement ha pecat d'un excés de confiança en certs moments, negant-se a cedir en la 'negociació de les matrícules' o responent de forma excessiva davant la obstrucció sèrbia als alcaldes kosovars. Davant del comportament del govern de Kurti i de les reaccions de Belgrad, tant la OTAN com la UE reclamen el manteniment de la calma i la cautela, per tal d'evitar l'esclat d'un conflicte de proporcions nefastes per la població del territori.

Les maniobres de Kosovo poden respondre al status internacional de poder que li confereixen les seves aliances, sobretot amb els socis europeus i amb els Estats Units. Per sentenciar l'estabilitat d'aquesta xarxa de suport, Kosovo ha sol·licitat l'entrada a la Unió Europea, tot i que sembla més aviat una mostra d'intencions, donada la necessitat de ratificació unànime de l'adhesió i el fet que 4 dels 27 estats no reconeixen a Kosovo com a país.

Les crítiques dels organismes internacionals i de les potències europees i nord americana

¹ Grup informal de presa de decisions format per Estats Units, Regne Unit, França, Itàlia i Alemanya, on es discuteixen afers internacionals en el marc d'entitats com el G7, el G12 o l'OTAN.

poden ser un obstacle en el futur suport d'aquests al govern de Kurti de cara a les tensions amb Sèrbia. Aquesta última, d'altra banda, té el suport de Rússia, amb la que manté una aliança tradicional. Els dos estats tenen trets similars: ideologia, pèrdua de territori amb ingerència estrangera i una presència important de nadius en territori sobrevingudament estranger.

Sèrbia també té importants contractes d'importació de gas amb Rússia, i en alguna ocasió la Presidenta de Kosovo, Vjosa Osmani, va declarar la implicació del cèlebre grup Wagner en la introducció de contraban d'armes i uniformes de combat des de Sèrbia cap a Kosovo. Per últim, alguns experts apunten que el suport de Rússia a Sèrbia podria deure's a la voluntat de Putin per desestabilitzar la regió, que ja trontolla degut a l'actual conflicte armat amb Ucraïna.

Conclusions

Amb tot, es tracta d'un conflicte amb un passat ple d'esdeveniments que no han fet més que aprofundir els arguments dels dos bàndols, un en contra de l'altre. Els diversos intents per normalitzar les relacions, com el Tractat de Brussel·les de 2013, no poden tenir un incentiu millor, l'increment de les possibilitats d'entrar a la Unió Europea i l'estabilitat pels tant perjudicats habitants de la regió propera a la frontera.

En contra d'aquest incentiu es troba el pols per mantenir un territori i unes competències que cadascun dels dos actors considera propis. Renunciar a qualsevol d'aquests recursos suposaria fàcilment una pèrdua de poder pel que fa a l'aparença davant de la comunitat internacional.

La rigidesa de les posicions dels dos estats frena els intents per apropar-se un cop rere l'altre, fent que les escalades de tensió amb l'amenaça d'arribar a un conflicte armat siguin cícliques i cada cop més freqüents.

És necessari que tant Sèrbia com Kosovo cedeixin posicions per tal de trobar una situació òptima comuna. Els actors internacionals, com la OTAN i la Unió Europea, han d'ampliar els esforços per tal de dur a terme una mediació productiva. Al cap i a la fi, ara més que mai s'ha d'assegurar l'estabilitat a Europa, que és essencial per poder unir forces i fer front a la Guerra d'Ucraïna, la qual ja és massa tard per evitar.

Marc Parcerisas Rodríguez

Graduat en Ciències Polítiques i de l'Administració

Universitat de Barcelona

Fonts de referència:

- ‘‘3 claves para entender por qué Serbia puso en alerta sus tropas en medio de las renovadas tensiones con Kosovo’’. Redacción BBC News Mundo 27 diciembre 2022
<https://www.bbc.com/mundo/noticias-internacional-64101764>
- Laura Tapiolas Fàbregas. ‘‘Kosovo i Sèrbia: pau impossible, guerra improbable’’. El Temps. 12 de septiembre de 2022. Núm. 1996
<https://www.elperiodico.com/es/article/17947/kosovo-i-serbia-pau-impossible-guerra-improbable>
- Roberto Ortiz de Zárate. *Albin Kurti*. CIDOB. Biografía Líderes Políticos. 17 de octubre de 2022.
https://www.cidob.org/biografias_lideres_politicos/europa/kosovo/albin_kurti
- Amaranta Zermeno Jimenez con AP, AFP, EFE ‘‘Kosovo presenta su solicitud oficial de adhesión a la UE a pesar del conflicto con Serbia.’’. Euronews. Última actualización: 15/12/2022.
<https://es.euronews.com/2022/12/15/kosovo-presenta-su-solicitud-oficial-de-adhesion-a-la-ue-a-pesar-del-conflicto-con-serbia>
- Jesuscr. *La última herida abierta entre Serbia y Kosovo: la Asociación de Municipios Serbios (AMS)*. Descifrando la Guerra. 11 de mayo de 2023.
<https://www.descifrandolaguerra.es/la-ultima-herida-abierta-entre-serbia-y-kosovo/>
- Jesuscr. ‘‘El boicot serbio provoca el fracaso electoral en Kosovo del Norte.’’ Descifrando la Guerra. 25 de abril de 2023.
<https://www.descifrandolaguerra.es/el-boicot-serbio-provoca-el-fracaso-electoral-en-kosovo-del-norte/>
- Milica Stojanovic and Xhorxhina Bami. ‘‘Kosovo Move in Car Plates Row Aims to ‘Expel Serbs’’’. Prishtina. BIRN. June 30, 2022. 11:30.
<https://balkaninsight.com/2022/06/30/kosovo-move-in-car-plates-row-aims-to-expel-serbs-vu-cic/>

Publicat per:

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**